

Miks keedumuna alati kooritav pole?

Ehk teadlaste vastustest ja inimeste
igapäevaelulistest küsimustest

Marju Himma

Tartu Ülikooli ajakirjandusuuringute kaasprofessor

Vaataja küsib: kuidas keed lahti saada?

NOVAATOR

Virgo Siil
08.03.2017 20:50

Foto: zhouxuan12345678/Creat

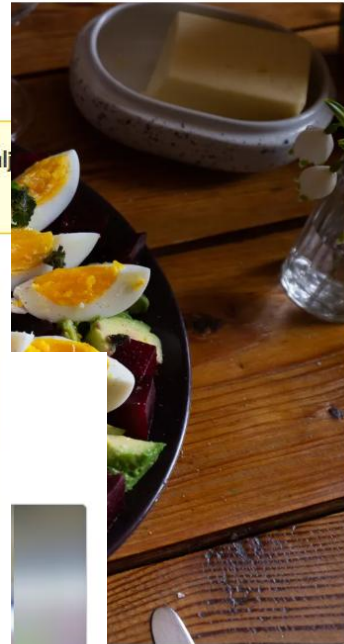
Kolm nippi, kuidas keedetud muna hetkega ära koorida

Juhime tähelepanu, et artikkel on rohkem kui viis aastat vana ning kuulub meie arhiivi. Ajakirjandusväl

FOTO: KUVATÖMMIS

Keedetud mune võib mõnikord olla üsna tülikas koorida, kuid on olemas üsna nutikaid viise, kuidas muna hetkega kooritud saada.

TARTU ÜLIKOOL

teaduskommunikatsiooni
labor

Mis siis kui teadus seletaks iga päev ühe „keedumuna“ küsimuse?

- ENTA + Õhtuleht + TÜ teaduskommunikatsiooni labor
- Fakt teadust päevas ehk 365 teadusampsu
- Hakkame pihta! 1. septembril 2024

Enne mune, siis kire (või kaaguta)

- **Õhtuleht:** kui kolme nädala jagu teadusampse pole ette näidata, siis projektiga ei alusta
- **ENTA:** Olgu, alustame siis 1. oktoobril 2024
- Kust me küsimusi saame?
- Kellel on aega vastata?
- Appi! Meil saavad ampsud otsa!

Ebe Pilt, teaduskommunikatsiooni nooremteadur

Kuidas kana, nõnda muna ehk mida me teada saime?

- „Mul on vastus küsimusele, mida keegi kunagi ei küsinud!“
- Igapäevaelu saab seletada mitme nurga alt
- Teadusfakt vs teadusamps
- Igapäevaelu on liiga lihtne, et sellele teaduskeerukalt vastata

Kas arvukombinatsioon 1, 2, 3, 4, 5 on 49 kuuliga loteriis vähem tõenäoline kui 7, 18, 29, 43, 48?

Kuldsed munad ja pronksist munad

1. Miks mõne keedumuna koor tuleb lahti ja teise oma mitte?
2. Kas puugid valivad oma saaki veregrupi põhjal?
3. Mille poolest erinevad kassi- ja koerainimesed?
4. Kas eestlased surid tõesti pärast Põhjasõda peaaegu välja?
5. Kas Tšernobõlis käinud eestlastel on rohkem vähki?

365. Kuidas mõjutavad emotsioonid investeerimisotsuseid?

366. Kuidas koolikeskkond laste ja noorte vaimset tervist mõjutab?

367. Kuidas tehakse teadust?

368. Kuidas aitavad vannipardid teadlastel ookeanide hoovusi mõista?

369. Miks tähistatakse „Naised ja tüdrukud teaduses“ päeva?

Vastuseta on jätkuvalt:

Mis saab inimese hingest, kui inimene sureb?

Miks inimesed usuvad jumalat, ingleid, kuradit, metsakolle?

Kas kala magab?

Kas pimedana sündinud inimesed näevad unenägusid?

Kas kunagi saab võimalikuks ajas rändamine?

Mida ja kuidas inimesed küsivad ja loevad?

Inimesed küsivad:

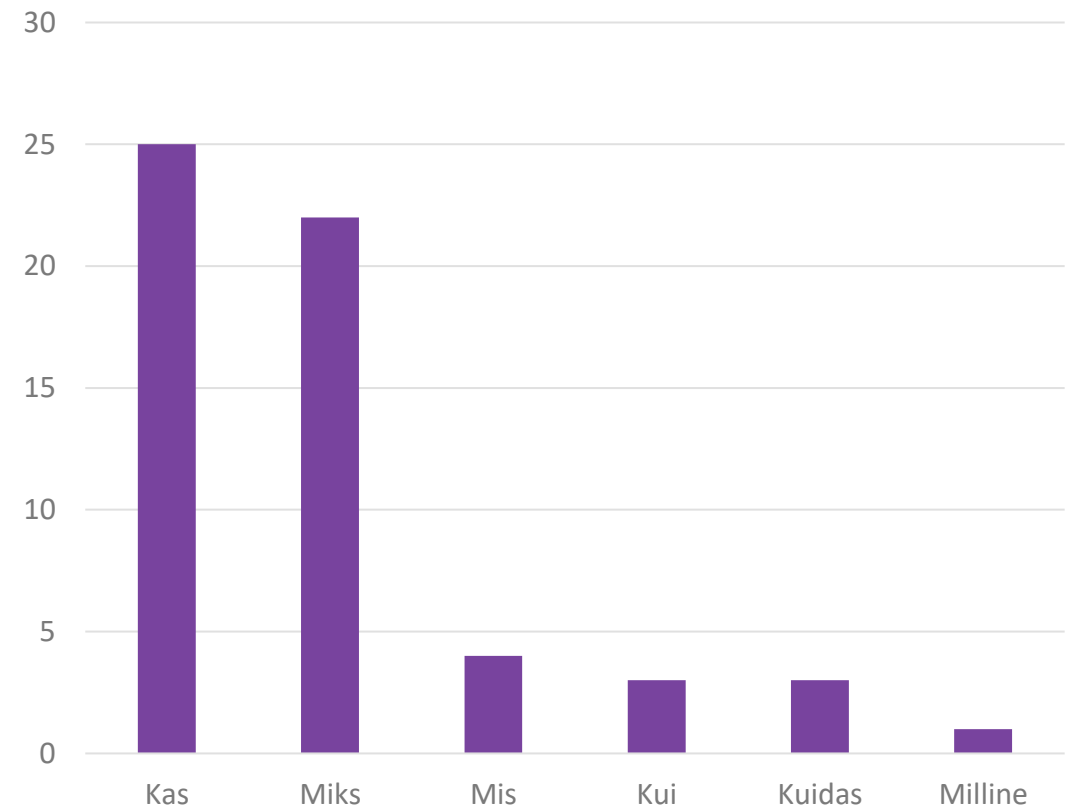
Miks piim pärast äikest hapuks läheb? (7. koht)

Miks poed ei anna ilmselgelt kõlblikku toitu vaestele, vaid viskavad prügikasti? (11.)

Miks kustub Päike 6 miljardi aasta pärast? (23.)

Mis juhtub, kui jätan telefoni tarkvara uuendamata? (25.)

Miks peetakse burgerit ebatervislikuks, kui selle koostis sarnaneb traditsioonilise praega? (32.)

TARTU ÜLIKOOL

teaduskommunikatsiooni
labor

Faktid teadusfaktidest

- Ilmus 369 teadusfakti
- Neist **59** olid lugejate küsimused
- 161 autorit
- Üle 462 000 lugemise

Faktid teadusfaktidest

Lugejad

- Lugejaküsimuste artiklid said keskmiselt 13% rohkem lugemisi ehk auditooriumi kõnetavad teemad, mis lähtuvad tavainimeste küsimustest, mitte teadlaste püstitatud probleemidest
- „**miks see minuga juhtub?**“ (praktiline ja emotsionaalne huvi)

Teadlased

- Teadlaste küsimused on kontseptuaalsemad ja uurimuslikumad ehk väljendavad teadusliku mõtlemise loogikat, mitte vajadust teada, vaid soovist selgitada ja üldistada
- „**miks see üldse juhtub?**“ (teoreetiline ja akadeemiline huvi)

Mida teadusmuna õpetas teaduskanadele?

1. Alusta küsimusest, mitte vastusest
2. Seleta nähtavat olukorda ja liigu teadusliku seletuse poole
3. Too teadus inimese maailma, mitte inimene teaduse maailma
4. Tee ruumi „naeruväärselt lihtsatele“ küsimustele
5. Loo dialoog, mitte monoloog
6. Kõik see võtab palju aega, tööjõudu, oskusi ja pidevat tööd

Õhtuleht

Looduses viibimine on kasulik evolutsioonilistel ja psühholoogilistel põhjustel.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Ebaküdoonia seemned on väga toitainerikkad.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Kunst aitab kiusamise vastu.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Kõige parem on mõelda sobiva suurusega kastis

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Renoveerimine on arhitektuurne väljakutse.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Sääsed hindavad munemisveekogu valimisel selle keemilisi ja bioloogilisi omadusi

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Inimkonna mõju Maa kliimale on vaieldamatu.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Pluuto ei ole enam planeet

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Vanalinna interjöörid koguvad kihajalugu.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Eesti näib Euroopas kristlusest eemaldumises esirinnas, kuid ateismi kuldmalalit me ei saa.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Autoõnnetused on sagedasemad just vaktsineerimata inimestel.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Justas 14. jaanuar 2025, 09:32

Kumma koor tuleb paremini lahti? Õnneliku või puurikana?

Vasta · Teata ebasobivast kommentaarist

ikka 14. jaanuar 2025, 10:46

Õnneliku puurikana oma...

Õhtuleht

8Õhtuleht

Õhtuleht

Õhtuleht

Õhtuleht

Indude silmad sisaldavad antsensoritega valke.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Merelinnud kaitsta oma pesitibusid.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Mõõdukas jõutreening on rasedatele kasulik.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Purjekad võivad liikuda tuulest kiiremini.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Arenguprotsessi eripärad embrüos võivad põhjustada mõnele inimesele lisarinnanibu või lisarina tekke.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Õhtuleht

Eesti mets ei saa otsa.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Indude räppetombukannavad väärtuslikke teadmisi nende toitumise ja elupaiga kohta.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Peipsi järve vesi ei ole eriti puhas – see on eutrofeerunud, sisaldab rohkesti toitaineid ning suvel esineb vetikate vohamist.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Antioksidandid ei ole võluvits pikaealisuseks.

Õhtuleht

Algratas kulutab kõige vähem liikumisenergiat kilomeetri kohta.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Gravitatsioon liigub sama kiiresti kui valgus.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Majanduslik ja üldine ebakindlus vähendab laste saamise soovi.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Gaseeritud vesi on parem janu kustutaja.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Arenguprotsessi eripärad embrüos võivad põhjustada mõnele inimesele lisarinnanibu või lisarina tekke.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Õhtuleht

Indude räppetombukannavad väärtuslikke teadmisi nende toitumise ja elupaiga kohta.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Peipsi järve vesi ei ole eriti puhas – see on eutrofeerunud, sisaldab rohkesti toitaineid ning suvel esineb vetikate vohamist.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Antioksidandid ei ole võluvits pikaealisuseks.

Õhtuleht

Matemaatiliselt pole suurimat arvu olemas.

Loe lähemalt fakt.ohhtuleht.ee
#FaktTeadustPäevas

Õhtuleht

Eestlased on ühe väheseid rahvaid maailmas, keda on praegu vähe. Kui sada aasta tagasi